

Zofia Abramowicz
Uniwersytet w Białymstoku

WYZNANIE A TOŻSAMOŚĆ NARODOWA W ŚWIETLE ANTROPONIMII EŁCKICH PROTESTANTÓW

Przyjęcie chrześcijaństwa umożliwiło budowanie państwowości wielu narodom europejskich. Polska przyjmując chrzest związała się z kulturą chrześcijańskiego zachodu z wszelkimi tego konsekwencjami. Wyznanie rzymsko-katolickie stało się podstawą budowania państwa Polskiego. Jak ważną rolę w życiu każdego narodu i pojedynczego obywatela także we współczesnym świecie odgrywa wyznanie wykazały badania specjalistów z różnych dyscyplin naukowych: historyków, socjologów, antropologów, kulturologów, językoznawców itd.

Świadectwo dają również badania onomastyczne. Szczególnie duże znaczenie ma antroponimia. Imiona ludzi, a następnie kształtujące się często na ich bazie nazwiska powstają w określonym języku i kulturze, które są podstawą budowania tożsamości narodowej. Szczególnie dobitnie to pokazały badania nad antroponimią Białegostoku na przełomie XIX i XX wieku¹. Przeanalizowana antroponimia czterech grup konfesyjnych: katolików, prawosławnych, protestantów i wyznawców judaizmu dała zaskakujące rezultaty. Każda z wymienionych grup, niezależnie od okresu przynależności państwowej (zabór rosyjski do 1918 roku, państwowość polska po 1918 roku) korzystała z własnego zasobu imienniczego. Nawet imiona wspólne dla wszystkich grup wyznaniowych różniły się fonetycznie i strukturalnie. Imiona ludności katolickiej przybierały postać utrwaloną w języku polskim (Jan, Józef), imiona prawosławnych występowały zazwyczaj w metrykach w formach cerkiewnych (Ioann, Iosif), zaś protestantów – w formach utrwalonych w języku niemieckim Johann, Joseph). Zapisy imion w metrykach ludności żydowskiej odzwierciedlają wymowę hebrajską lub jidysz (Jochanan, Josef lub Josel)².

¹ Z. Abramowicz, *Imiona chrzestne białostoczan w aspekcie socjolingwistycznym (lata 1885–1985)*, Białystok 1993.

² Tamże, s. 384-477.

Trudno więc się dziwić, że po dzień dzisiejszy tkwi w głowie każdego Polaka powiedzenie „Polak to katolik”. Podobnie jest też w ościennych krajach, które w przeszłości związały się poprzez chrzest z kulturą bizantyjskiego wschodu. Zamieszkująca je ludność katolicka przez władze państwowe i mieszkańców innych wyznań jest zazwyczaj łączona z polską kulturą, np. Białorusin wyznania rzymsko-katolickiego uważa się za Polaka, chociaż języka polskiego nie używa, czasami nawet go nie zna³.

Drugim istotnym czynnikiem jednoczącym naród jest język. Jeśli te dwa czynniki nie idą w parze, mogą zachodzić trudności z określeniem tożsamości narodowej. Potwierdza to już tytuł książki Edwarda Małłka *Gdzie jest moja Ojczyzna? We Wstępie Jarosława Ławskiego* czytamy: „Fascynujące świadectwo. Kontrowersyjna polemika, obrazoburcze ujęcie losu Mazura, którego świadomość została uwięziona między polskością a niemieckością, mazurskością a nowoczesnym poczuciem narodowości, ruchem gromadkarskim a protestantyzmem, między dołą emigranta i misją wiernego swej ojczyźnie ziomka”⁴. W tym miejscu należałoby postawić pytanie, jak to się stało, że właśnie tu, na Mazurach, ta „świadomość została uwięziona między polskością a niemieckością”. Niewątpliwie odpowiedzi musimy szukać w historii tych ziem.

Z ustaleń historyków⁵ wynika, że osadnictwo na terenie Wielkich Jezior Mazurskich sięga okresu sprzed 15 tys. lat. Pierwsze wzmianki o Prusach pochodzą z relacji podróżników rzymskich. Chrystianizacja Prus rozpoczyna się w XIII w., kiedy chrześcijaństwo w krajach Europy zachodniej w tym także i w Polsce było już ugruntowane. Chrystianizacji dokonują Krzyżacy, przy udziale rycerstwa polskiego oraz rycerzy z innych krajów Europy zachodniej. Od XIV wieku systematycznie napływają osadnicy z Mazowsza, Niemiec i Litwy. Słowiańska ludność z Mazowsza przybywała na tereny pruskie z ukształtowaną świadomością narodową. Językowo i kulturowo była związana z okrzepłą już państwowością polską, która kształtowała się od momentu przyjęcia chrztu przez Mieszka I. Język polski i wyznanie rzymsko-katolickie więc silnie wiązały Mazurów ze swoją pierwszą Ojczyzną. Wspólne działania chrystianizacyjne Krzyżaków i Polaków miały konsekwencje w okresie późniejszym. Jeszcze w XIII wieku za sprawą papieża Innocentego IV nastąpił podział Prus na Warmię i Mazury. W 1243 roku papież trzy diecezje przydzielił Krzyżakom, zaś czwartą, warmińską przekazał pod zarząd Biskupa Warmińskiego.

Kolejny podział Prus na Królewskie i Książęce nastąpił po wojnie trzynastoletniej (1466). Prusy Królewskie obejmowały: Pomorze Gdańskie, ziemię chełmińską, rejony Malborka i Elbląga oraz Warmię, które w roku 1569 na sejmie lubelskim zosta-

³ Sytuacja ludności katolickiej na Białorusi znana jest mi z autopsji.

⁴ J. Ławski, *Tęsknona za Ojczyzną. Mazurska odyseja Edwarda Małłka*, w: E. Małek, *Gdzie jest moja Ojczyzna? Wspomnienia*, Białystok – Elk 2016, s. 15.

⁵ Informacje na temat historii tych ziem zaczerpnięte są z publikacji dostępnych w internecie: https://pl.wikipedia.org/wiki/Prusy_Kr%C3%B3lewskie; dostęp 2016-06-19. https://pl.wikipedia.org/wiki/Prusy_Ksi%C4%85%C5%BC%C4%99ce; dostęp 2016-06-19. (https://pl.wikipedia.org/wiki/Protestantyzm_na_Mazurach); dostęp 2016-06-19.

ły inkorporowane do Korony. Natomiast państwo Prusy Książęce, oficjalnie Księstwo Pruskie zostało utworzone po likwidacji państwa krzyżackiego, na podstawie traktatu krakowskiego 1525, zawartego między Zygmuntem I Starym a jego siostrzeńcem Albrechtem Hohenzollernem, który był ostatnim z rezydujących w Prusach wielkich mistrzów krzyżackich. Albrecht Hohenzollern po przejściu na luteranizm i złożeniu hołdu królowi Polski, stał się pierwszym świeckim księciem Prus. W tym samym roku ks. Albrecht ogłosił mandat reformacyjny. Ogłoszenie Ordynacji Kościelnej i Agendy było pierwszym krokiem na drodze do wprowadzenia nowej religii w Prusach Książęcych. W roku 1525 tylko Królewiec był całkowicie protestancki. Należało teraz uczynić następny krok i poprzez wizytacje każdej z osobna parafii przeprowadzić w Księstwie zmianę kultu religijnego.

25 sierpnia 1530 roku przyjęto w Prusach Książęcych jako obowiązującą Konfesję Augsburską. Odtąd uważano Księstwo Pruskie za ostatecznie zluteranizowane. Istotnie kraj ten posiadał już panującą religię, stan pastorski i parafie zorganizowane według nauki Lutra. Zamykał się w ten sposób pewien etap w rozwoju reformacji w Prusach Książęcych. Ponieważ protestantyzm wymagał używania języków narodowych do kultu i oświaty, w dużym stopniu przyczynił się do zachowania polskości Mazur, na których w owym czasie zamieszkiwało około 100 tys. Polaków. Na Mazurach brakowało pastorów znających język polski, dlatego szczególnie pilną sprawą było powiększenie ich liczby poprzez kształcenie młodzieży z Prus na uniwersytecie w Wittenberdze, a od roku 1544 także w Królewcu lub też ściąganie do kraju kandydatów na pastorów spoza Prus. Protestantyzm od XVI w. stał się ważną cechą wyróżniającą Mazurów pruskich od pokrewnych grup etnicznych: katolickich Warmiaków, Mazowszan, czy Litwinów. Przez dłuższy czas Mazurzy wykazywali jeszcze polską świadomość narodową, pielęgnowali polskie tradycje. Ale już od XVIII wieku pojęcie polskości miało na tym obszarze jedynie znaczenie językowe a nie narodowe.

Ludność Mazur, zgodnie z zasadą *cuius regio, eius religio*, stając się obywatelami Prus Książęcych przyjęła luteranizm, lecz mówiła gwara będącą odmianą dialektu mazowieckiego (mazurskiego) języka polskiego, wypieraną od połowy XIX w. przez język niemiecki. Gwara mazursko-pruska charakteryzuje się obecnością (oprócz słownictwa typowo mazowieckiego) słów pochodzenia bałtyjskiego (pruskiego) i niemieckiego. Językiem oświaty i literatury religijnej Mazurów pruskich aż do lat 70. XIX wieku był język polski. Mazurska szlachta polska uległa germanizacji najwcześniej, bo już pod koniec XVIII w. Język niemiecki, używany przez Mazurów był językiem literackim (*hochdeutsch*) i różnił się od potocznego języka większości niemieckich mieszkańców Prus Książęcych, którym była odmiana języka dolnoniemieckiego (*Plattdeutsch*).

Ta złożona historia ludu mazurskiego znajduje potwierdzenie w ich nazwach osobowych. Podstawą analizy w tym miejscu są *imiona i nazwiska wyekscerpowane z ksiąg metrykalnych przechowywanych w parafii Ewangelicko-Methodystycznej*

w Elku⁶. Materiał źródłowy obejmuje okres przedwojenny i powojenny. Najstarsze wpisy dotyczą urodzeń z roku 1928, najnowsze – z 2014. Dane statystyczne uzasadniają podział na okresy: lata 1928–1939; lata 1940–1945; lata 1946–1959; lata 1960–2014. Porównajmy zestawienie liczbowe:

lata 1928-1939	lata 1940-1945	lata 1946-1959	lata 1960-2014
219	11	159	66

Imiona

Z zestawienia wynika, że wyróżniają się dwa okresy: przedwojenny i pierwsze dziesięciolecie po zakończeniu II wojny światowej. W tym czasie parafia odnotowała największą liczbę urodzeń. Warto więc przyjrzeć się antroponimii protestantów z elckiej parafii z lat 1928–1939 porównując zestawy imion nadanych w tym okresie w Elku i parafiach białostockich oraz analizując cechy językowe nazwisk elckich protestantów. Imiona męskie i kobiece z okresu 1928–1939 nadane w elckiej parafii zestawiam z imionami ludności protestanckiej i katolickiej z okresu międzywojennego⁷ w parafiach białostockich w celu wykazania różnic i cech wspólnych imiennictwa protestanckiego i katolickiego, pamiętając przy tym, że te same imiona mogą brzmieć różnie we wspólnocie protestanckiej i katolickiej, ponieważ dużą rolę odgrywa język, w jakim imię powstało oraz jego adaptacja w językach narodowych wyznawców⁸.

Imiona męskie

Protestanci parafii elckiej	Protestanci parafii białostockiej	Katolicy parafii białostockiej
Adolf (2)	Adolf	Adolf
Alfred (4)	Alfred	Alfred
Alfred Adolf	Alfred Adolf	Alfred Adolf
Alfred Max Reinhold	Alfred Max Reinhold	Alfred - -
Artur	Arthur*/Artur	Artur

⁶ Ochrzczeni w Starych Juchach „Księga chrztów Parafii Stare Juchy”; Rejestr Chrztów parafii Ewangelicko-Methodystycznej w Elku; Rejestr zgonów; Księga bez tytułu; Konfirmacja.

⁷ W niektórych wypadkach także z okresu wcześniejszego, ten materiał jest w tabeli oznaczony *. Materiał nazewniczy parafii elckiej jest podstawą analizy, w nawiasach okrągłych podana jest liczba osób noszących dane imię. Danych statystycznych nie przytacza się przy imionach parafii białostockich, ponieważ nie są one przedmiotem badań, służą do ogólnego zestawienia.

⁸ Imiona są zapisane w takich formach, w jakich występują w źródłach, zarówno z parafii elckiej jak i parafiach białostockich.

August	August*	August
Bernhard Horst	Bernhard* Horst	Bernard -
Bruno	Bruno	Bruno / Brunon
Dytmar Georg	- Georg	- -
Ernest	Ernst	-
Erwin	Erwin	-
Eryk (4)	Erich	Eryk
Eugeniusz Edward	Eugen/Eugeniusz Eduard	Eugeniusz Edward
Ewald (4)	Ewald	-
Frycz (2)	Fritz*	-
Fryderyk	Friedrich*/Fryderyk	Fryderyk
Georg	Georg	-
Gerd	Gerd	-
Gerhard	Gerhard	-
Gerhard Adolf	Gerhard Adolf	- Adolf
Ginter	Ginter	-
Gotthard	-	-
Gustaw	Gustaw	Gustaw
Harold	Harald	-
Heinz	Heinz	-
Heinz Henryk	Heinz Henryk/Heinrich	- Henryk
Helmut (5)	Helmuth	-
Henryk (2)	Heinrich/Henryk	Henryk
Horst (4)	Horst	-
Horst Adolf	Horst Adolf	- Adolf
Horst Hans	Horst Hans	- -
Jan (2)	Johann(es)/Jan	Jan
Janusz	-	Janusz

Karol Heinz	Karol Heinz	Karol -
Kurt (4)	Kurt	-
Lotar	Lotar*	-
Maksymilian	Maximilian	Maksymilian
Manfred (2)	-	-
Marcin	Martin*	Marcin
Marian	-	Marian
Otto (2)	Otto	-
Otton	Otton	Otton
Rajmond	Raimund	Rajmund
Robert Jerzy	Robert Georg/Jerzy	Robert Jerzy
Rudi	-	-
Ryszard	Richard/Ryszard	Ryszard
Teodor	Theodor*	Teodor
Ulryk	-	-
Ulryk Adalbert	- Adalbert	- -
Waldemar	Waldemar	Waldemar
Waldemar Horst	Waldemar Horst	Waldemar -
Walter (3)	Walter	-
Werner (2)	-	-
Werner Gerhard	- Gerhard	- -
Wili	-	-
Willi	Willy	-
Zygfried (4)	Siegfrid*/Zygfried	Zygfried
Zygmunt	Sigismunt*/Sigmunt*/ Zygmunt	Zygmunt
(Jan) Ernest	Johann(es)/Jan Ernst	Jan -

Imiona kobiece

Protestanci parafii ełckiej	Protestanci parafii białostockiej	Katolicy parafii białostockiej
Alicja	Alicja	Alicja
Alicja Eliza	Alicja Elisa*/Eliza	Alicja Eliza
Aneliza	-	-
Anemaria	-	-
Augusta Liselota	Augusta* -	- -
Dytlenda	-	-
Edelgarda	-	-
Edyta (8)	Edit*/Edith/Edyta	Edyta
Ela	-	-
Elfryda I (2)	Elfriede/Elfryda	Elfryda
Elza	Elisa*/Eliza	Eliza
Elżbieta	Elisabeth/Elżbieta	Elżbieta
Emma	Emma	-
Erna	Erna	-
Eryka	Erika	-
Ewa (2)	Ewa	Ewa
Fryderyka	Fryderyka	-
Gerda	Gerda	-
Gertruda (6)	Gertrud/e	Gertruda
Halina (3)	Halina	Halina
Halina Renata	Halina Renata	Halina Renata
Helga (6)	Helga	-
Helga Ruta	Helga Rut	- -
Herta	Herta	-
Hildegard (7)	Hildegard	Hildegarda*
Hildegard Krystyna	Hildegard Kristina*/Krystyna	Hildegarda* Krystyna
Ilza (2)	Ilsa/e/Ilza	-

Inga (2)	-	-
Irena	Irena/e	Irena
Irma (3)	Irma	-
Irmgard (3)	Irmgard*	-
Irmgard Waltraut	Irmgard* -	- -
Jadwiga	Hedwig*/Jadwiga	Jadwiga
Katarzyna (2)	Katharina/Katarzyna	Katarzyna
Krystyna (3)	Kristina*/Krystyna	Krystyna
Lidia Szarlota	Lidia* Szarlotta	Lidia -
Lizelota (3)	-	-
Lota (2)	-	-
Małgorzata (2)	Margarethe/Małgorzata	Małgorzata
Marianna (2)	-	Marianna
Natalia	-	Natalia
Olga (2)	Olga	Olga*
Otylia	Otilia/-e*	Otylia
Regina	Regina	Regina
Ruta (3)	Rut	-
Teodora	Teodora	Teodora
Teresa	Teresa/Tereza	Teresa
Trauta (10)	-	-
Trauta Eryka	- Erika	- -
Urszula (2)	Urszula	Urszula
Waltraut (2)	Waltraud	-
Waltrauta	Waltraud	-
Wanda	Wanda	Wanda

Zestawienie imion elckich protestantów z okresu międzywojennego z imionami protestantów i katolików z parafii białostockich pozwala określić siłę oddziaływania, z jednej strony, chrześcijańskiej kultury nazewniczej ukształtowanej w określonych warunkach historycznych i politycznych, z drugiej – języka grup etnicznych. Do parafii ewangelicko-augsburskiej w Białymstoku należała ludność narodowości niemieckiej, co potwierdzają księgi metrykalne prowadzone do 1891 roku w języku niemieckim.

kim. Imiona przez długi okres czasu, nawet w zaborze rosyjskim były wprowadzane do ksiąg w wersji niemieckiej (*Heinrich, Friedrich, Gotfrid* itp.).

Łęccy protestanci to w większości ludność mazurska, a więc pochodzenia polskiego. Jednak zestaw imion wykorzystanych przez ęlczan kulturowo jest bliższy niemieckiemu, chociaż występują w nim też polskie imiona lub polskie formy imion i to w okresie przedwojennym, kiedy językiem urzędowym na tym terenie był niemiecki, jak np. *Marcin, Marian, Ryszard; Elżbieta, Jadwiga, Katarzyna, Małgorzata* i inne. Należy pamiętać, że w systemie imienniczym Polaków jest bardzo dużo imion niemieckiego pochodzenia, jednak są one przyswojone do polszczyzny i różnią się od form niemieckich i fonetycznie i strukturalnie. Pomijając imiona wspólne dla obu narodów w obu systemach występuje pewna grupa imion niemieckich, których nie nadają Polacy. Do takich imion możemy zaliczyć na przykład: *Ginter, Helmut, Horst, Kurt*; czy spośród żeńskich: *Dytlenda, Edelgarda, Irmgard, Waltraut* i skrócone *Trauta* oraz złożenia typu *Aneliza, Anemaria, Liselota* itp. Właśnie te imiona protestantów ęlczych wiążą ich z niemieckością, bowiem powstały w języku i kulturze niemieckiej.

Nazwiska

Jeżeli kształtujące się w kulturze chrześcijańskiej systemy imiennicze katolików i protestantów mają wiele cech wspólnych, to proces wyodrębniania się nazwiska i jego stabilizacja jako ważnego członu identyfikującego w większym stopniu zależy od języka i czynników ekstralingwistycznych typowych dla określonego narodu. Warto więc przyrzeć się nazwiskom ęlczych protestantów bliżej, aby ściślej określić ich związek z grupą etniczną. W tabeli wyodrębnione są trzy grupy nazwisk: 1. nazwiska o etymologii niemieckiej; 2. nazwiska o etymologii polskiej; 3. pozostałe (wschodniosłowiańskie, litewskie, pruskie itp. oraz hybrydalne, bądź niejasne). W metrykach z okresu przedwojennego zarejestrowano następujące nazwiska:

Nazwiska o etymologii niemieckiej

Becker: *Becker Lotar*; por. ap. niem. Bäcker 'piekarz' SNP.

Bernotat: *Bernotat Zygfryd*; por. n.os. niem. Bernet(h), BernettDudF 122.

Bromberg: *Bromberg Horst*; por. n. m. Brombach DudF 154.

Donder: *Donder Trauta*;

por. niem. n. m. Dondorf DudF 194.

Engel: *Engel Heinz Henryk*; por. ap. niem. Engel 'anioł' SNP.

Friese: *Friese Gertruda; Friese Urszula*; por. niem. n. Friese 'Fryzyczyk' DudF 254.

Fröhlich: *Fröhlich Eryk; Fröhlich Hildegard; Fröhlich Trauta*; por. ap. niem. fröhlich 'wesół' SNP.

Gregel: *Gregel Frydwald*; por. im. Greg (: Gregorius) DudF285.

Gross: *Gross Gerhard Adolf*; por. ap. niem. groß 'wielki, duży' SNP.

Herman: *Herman Horst Hans*; por. niem. im. Hermann SeibV 296.

Hochne: *Hochne Werner*; por. niem. n. os. Hoch, Höch, Hohnszdn hon 'kura', Höhn(e), por. n.m. HöhnDudF 328, 331, por. ap. niem. Hohn 'drwiny, szyderstwo'; hochnehmen 'podnieść, podnosić' SNP.

Holcman: *Holcman Halina*; por. niem. n. os. Holzmann z śgn holzman 'drwal, handlarz drzewem' DudF 333.

Joswig: *Joswig Irmgard; Joswig Waltraut*; por. niem. n. os. Joswig (: n. m. Coswig, Koßwig) DudF 354; por. też pol. n. os. Jozwik (: Józef) SHNO 139.

Keller: *Keller Otylia; Keller Wanda*; por. niem. n.os. Keller (: śgn keller 'piwniczny, administrator winnicy' itd.) DudF 166.

Kiersztyn: *Kiersztyn Ryszard*; por. niem. n. os. Kerst, Kerstan, Kersten (: Christian) DudF 168.
Kleinschmidt: *Kleinschmidt Rudi*; por. niem. n.os. Kleinschmidt (zśgn kleinsmit 'ślusarz') DudF 376.

Klotzbucher: *Klotzbucher Teresa*; por. ap. niem. Klotz 'kloc, pniak, kłoda' i Buche 'buk; buczy-na' SNP.

Krygier: *Krygier Halina Renata*; por. niem. n.os. Krieger (zśgn krieger 'bojownik' DudF 397.

Kubandt: *Kubandt Augusta Liselota*; por. n. os. Kuban, Kuben(t)z i in. (: Jakub) DudF400.

Kurt: *Kurt Ulryk Adalbert; Kurt Werner Gerhard*; por. niem. n. os. Kurt (: im. Konrad) DudF 405.

Leimann: *Leimann Gertruda; Leimann Gotthard; Leimann Hildegard; Leimann Horst; Leimann Zygfryd*; por. ap. niem. Leim 'klej; lep' +

-mann 'człowiek' SNP; por. niem. n. os. Lehmann z śgn lēhenman 'lennik, wasal' DudF 416.

Liedig: *Liedig (Jan) Ernest*; por. ap. niem. Lied 'pieśń, piosenka' SNP.

Luck: *Luck Alicja Elza*; por. niem. n. os. Luck (: ap. luck 'pokrywka, zamknięcie'); por. n.os. Lücke (: ap. Lücke 'luka, dziura'); por. n.m. Lucka, Luckau; 2. por. im. Lukas; 3. zśgn lucke 'łos, przeznaczenie' DudF 432.

Mittelstadt: *Mittelstadt Irma*; por. niem. n. os. Mittelstädt (: n. m. Mittelstadt) DudF 460.

Moryc: *Moryc Irena; Moryc Janusz; Moryc Waldemar*; por. niem. n. os. Moritz (: 1. im. Mauritius; 2. Por. n.m. Moritz) DudF 463.

Mottel: *Mottel Ewald; Mottel Harold; Mottel Inga*; por. im. Matthias SeibV 308.

Niczman: *Niczman Adolf*; por. niem. n. os. Nietschmann (: Nietsch < Nicolaus + -mann) DudF 476.

Niklas: *Niklas Ruta*; por. niem.n.os. Niklas (: Nikolaus) DudF 477.

Pepel: *Pepel Helga*; por. Pepi, niem. zdr. im. Józef SNP, por. niem. n. os. Peppler DudF 498.

Pfeifer: *Pfeifer Herta*; por. ap. niem. Pfeife 'piszczalka, fujarka' SNP, por. niem. n.os. Pfeiffer 'grajek, muzyk' DudF 502.

Philipp: *Philipp Gertruda; Philipp Helga*; por. niem. postać imienia Filip SeibV 314.

Reisenauer: *Reisenauer Edyta; Reisenauer Horst*; por. ap. niem. Reis²⁴reis, dowódca, naczelnik' + ap. niem. Naue 'łódka, czółno' SNP.

Rohman: *Rohman Anemaria*; por. niem. n. os. Rohmann (: Rodemann; 2. Roman) DudF 548.

Rynio: *Rynio Manfred*; por. niem. n. os. Rinn(e) (: zśgn rinn(e) 'źródło') DudF 544; por. też n. m. Ryn (miasto w pow. giżyckim) ŻliK.

Sallach: *Sallach Alfred Max Reinhold*; por. im. Salomon, por. im. Saluch MaII 320.

Schieman: *Schieman Elza*; por. niem. n. os. Schiemann (: zśgn schipman, schiman 'marynarz') DudF 577.

Schmidt: *Schmidt Eryka; Schmidt Hildegarda; Schmidt Trauta*; por. niem. n. os. Schmidt (: Schmied 'kował') DudF585, SNP.

Specka: *Specka Zygfryd*; por. niem. n. os. Speck (: z śgn spēc, śdn spek 'Speck' 'ślonina, sadło' i in. etym. por. DudF 627.

Spletter: *Spletter Trauta*; por. ap. niem. Splitter 'drzazga, odprysk' SNP, por. też niem. n. os. Spletstößer DudF 631.

Teige: *Teige Alfred*;

por. ap. niem. Teige 'ciasto' SNP, por. niem. n. os. Teigeler 'ceglarz' DudF 657.

Tillert: *Tillert Henryk*; por. niem. n. os. Thiele, Till, Tille (: Dietrich), DudF660, 665; por. niem. im. ż. Tilla (Mathilde, Ottilie) SeibV 259.

Tregel: *Tregel Hildegarda*; por. ap. niem. Träger 'tragarz' SNP, por. niem. n. os. Trager, Träger DudF 668.

Wolf: *Wolf Wili*; por. ap. niem. Wolf 'wilk' SNP; por. niem. im. Wolf (: im. z Wolf-, -wolf) SeibV 330, DudF 727.

Worm: *Worm Irma; Worm Karol Heinz*; por. niem. n. os. Worm (: zśgn worm 'robak, czerw, glista') DudF 729.

Nazwiska o etymologii polskiej

Abramow: *Abramow Helmut*;

por. im. bibl. Abram.

Babik: *Babik Jadwiga, Babik*

Ruta; por. ap. pol. baba.

Bobrowska: *Bobrowska Emma*; por. Bobrowski (: n. m. Bobry koło Elku, Bobrówka, Bobrowa) SHNO 33.

Bojarska: *Bojarska Krystyna*; por. Bojarski (: n. m. Bojary, dzielnica Białegostoku); por. ap. bojar 'znakomity szlachcic, magnat' SHNO 36.

Bondzio: *Bondzio Elfryda Bondzio Ilza, Bondzio Lizelota, Bondzio Otto*; por. im. Bodzio (: Bogdan), pol. ap. gw. bonda 'podpływak' SHNO 37.

Borowy: *Borowy Edyta*; por. pol. ap. bór; por. n. m. Borowe, Borowo SHNO 38.

Budnik: *Budnik Marianna*; por. ap. stbrus. budnik 'smolarz' HSBM; gw. 'osadnik, kolonista' SGP, SHNO 45.

Chlupka: *Chlupka Trauta*; por. ap. pol. chlupać, chlupki.

Cieślik: *Cieślik Hildegarda*; por. ap. pol. cieśla.

Cub: *Cub Hildegard*; por. ap. pol. czub 'czupryna, stercząca fryzura'; czuby bójka bijatyka, burda' SW, SHNO 68; w gw. mazurzącej cub.

Cziesso: *Cziesso Frycz, Cziesso Hildegard*; por. im. Czesio (: Czesław).

Ćwikła: *Ćwikła Dytmar Georg; Ćwikła Ulryk*; por. ap. pol. ćwikła.

Danowska: *Danowska Trauta*;

por. Danowski (: n. m. Danowo) SHNO 71.

Datzko: *Datzko Ginter*; por. pol. im. Dacko (: im. na Da-, np. Daniel, Dasij i in.) SHNO 70.

Dawidowski: *Dawidowski Ewald*; por. im. bibl. Dawid.

Dąbrowska: *Dąbrowska Marianna*; por. Dombrowski.

Dombrowski: *Dombrowski Zygfryd*; por. pol. n. m. Dąbrowa SHNO 72.

Drażba: *Drażba Alfred; Drażba Hildegarda*; por. pol. ap. drażnić.

Dziobaka: *Dziobaka Ela; Dziobaka Ewa; Dziobaka Lota*; por. pol. ap. dziobak 'n. ptaka', dziobać SJP.

Głębocki: *Głębocki Gerhard*; por. pol. n. m. Głębokie (obecnie na Białorusi oraz inne występujące w Polsce, np. w Lubuskiem) ŻiK.

Grontzka: *Grontzka Helga*; por. Grącki (: pol. n. m. Grądy) SHNO 102.

Izakowski: *Izakowski Lotar August*; por. im. bibl. Izaak. **Jankowski:** *Jankowski Horst Adolf*; por. n. m. Jankowo SG, SHNO 131; por. też im. pol. Jan.

Jaworucki: *Jaworucki Kurt*; por. pol. n. m. Jaworówka, Jaworów SG, por. n. os. Jaworuk (: Jawor < ap. pol. jawor, słow. n. os. Jaworko Dem 23.

Jebramczyk: *Jebramczyk Irma*; por. pol. gw. f. im. Jabram, Jebram (: Abram) SHNO 124.

Jelonek: *Jelonek Helmut*; por. pol. ap. jeleń, jelonek.

Jeworucka: *Jeworucka Urszula*; por. Jaworucki.

Judycka: *Judycka Regina*; por. Judycki (: n. m. Judyty - pow. bartoszycki, w gm. Sępól, woj. warmińsko-mazurskie ŻliK; por. im. ż. Judyta, im. m. Juda).

Jurczyk: *Jurczyk Elżbieta*; *Jurczyk Hildegard*; por. pol. im. Jurek (: Jerzy) Mall 252.

Kamiński: *Kamiński Helmut*; *Kamiński Maksymilian*; por. pol. n. m. Kamień SHNO 146.

Kania: *Kania Edyta*; por. ap. pol. kania 'n. ptaka; grzyb jadalny' SW, SHNO 146.

Karaś: *Karaś Krystyna*; *Karaś Zygfryd*; por. ap. pol. karaś 'n. ryby', słow. n. os. Karaś, Karasz Dem127.

Klimach: *Klimach Alfred Adolf*; por. im. Klim, Klimach, Klimasz (: Klemens) Mall 259, SHNO 156.

Klitsch: *Klitsch Małgorzata*; por. im. Klemens; por. też brus. ap. klikać 'wołać' TBSM, SHNO 156.

Kłokowska: *Kłokowska Helga*; por. Kłokowski (: ap. pol. kłos, kłosek; n. m. Kłoski: Kłoski -Młynowieża, Kłoski-Śwignie, Mężenio-Kłoski w woj. podlaskim, mazowieckim, Kłosowo na Kaszubach in.) ŻliK.

Kobiałka: *Kobiałka Hildegard Krystyna*; *Kobiałka Kurt*; por. ap. pol. kobiałka.

Kobylińska: *Kobylińska Trauta*; por. Kobyliński (: pol. n. m. Kobylińsko, Kobylin, Kobyliny) SG, SHNO 160.

Kolenda: *Kolenda Inga*, *Kolenda Krystyna*; por. ap. pol. kołęda.

Kołak: *Kołak Edyta*; por. im. Kołak (: Mikołaj) Mall 290.

Koňak: *Koňak Marcin*; por. Kołak.

Koniecko: *Koniecko Otton*; por. im. Koniec, Konek, Konko (: Konrad) Mall 262, por. n. m. Konneck SG, SHNO 165.

Kozłowska: *Kozłowska Irmgard*; *Kozłowska Teodora*; por. Kozłowski.

Kozłowski: *Kozłowski Adolf*; *Kozłowski Fryderyk*; *Kozłowski Marian*; por. pol. n.m. Kozłowo (woj. warmińsko-mazurskie, kujawsko-pomorskie), Kozły (woj. mazowieckie) itp. ŻliK.

Krazowska: *Krazowska Hildegard*; por. n. os. Krasowski (: n. m. Krasowo, Kraszewo) SHNO 181; por. też niem. n. os. Kraus(e) DudF 395.

Kullik: *Kullik Erwin*; *Kullik Hildegard*; por. im. Mikuła, Mikulik (: Mikołaj); por. ap. pol. kulik 'n. ptaka' RymN 167, SHNO 193.

Kulschewska: *Kulschewska Edyta*; por. n. os. Kulsewski.

Kulsewski: *Kulsewski Horst*; por. n. m. Kuleszewo (Kaszuby), por. ap. pol. kulsza 'biodro' RymN 166, SHNO 193.

Kupczyńska: *Kupczyńska Edyta*; por. n. os. Kupczyński (: pol. n. os. Kupczyn, Kupczyc, Kupczyk) SHNO 194; por. pol. ap. kupiec.

Lask: *Lask Hildegarda*; *Lask Lizelota*; *Lask Reinhold*; por. pol. n. os. Lasek, Laska, Lasko, Łaska (: ap. pol. lasek, laska, łaska) SHNO201.

Laskowski: *Laskowski Manfred*; por. n. m. Laskowa, Laskowo, Lakownica, Laskowiec, Laskowica DudF 413, SHNO 201.

Liszewska: *Liszewska Ilza*; por. n. os. Liszewski (: n. m. Lisewo, kujawsko-pomorskie; Liszki, Lisowo i in.) SHNO 207.

Ludwanowska: *Ludwanowska Waltraut*; por. n. os. Ludwanowski (: pol. n. m. Ludwinów, Ludwinowo, licznie występujące w Polsce: Mazowsze, Małopolska, Lubelszczyzna i inne regiony) ŻliK, por. też im. m. Ludwik, im. ż. Ludwina SeibV 236.

Małłek: *Małłek Robert Jerzy*; por. ap. pol. mały.

Matyszczuk: *Matyszczuk Edelgarda*; por. im. Matysz, Matyszek (: Mateusz) Mall 275.

Michalczyk: *Michalczyk Lota*; por. im. Michałek (: Michał) Mall 284.

Motullo: *Motullo Walter*; por. im. m. Matoł, Matuł (: Mateusz) Mall 141, 276; por. ap. pol. matula (: matka), por. ap. pol. motać, motek.

Muszterajcio: *Muszterajcio Natalia*; por. ap. musztra, musztrować SJP.

- Niedźwiedzka:** *Niedźwiedzka Małgorzata*; por. n. os. Niedźwiedzki (: pol. n. m. Niedźwieckie; Niedźwiedź, Niedźwiady) SG, SHNO 260.
- Niluszewski:** *Niluszewski Ernest*; por. n. m. Miłusze (niem. pierwotnie Mulosch, potem Mylusen, pow. ełcki, gm. Prostki) ŻliK.
- Nowak:** *Nowak Gerd*; por. ap. pol. nowy.
- Orzechowska:** *Orzechowska Gertruda*; por. n. os. Orzechowski (: n. m. Orzechówka, Orzechowicze) SG, SHNO 277.
- Pietrzyk:** *Pietrzyk Olga*; por. im. Piotr.
- Piotrowska:** *Piotrowska Gertruda*; por. n. os. Piotrowski (: pol. n. m. Piotrowo licznie występujące w Polsce, m.in. w woj. warmińsko-mazurskim) SG, por. też im. m. Piotr.
- Plaga:** *Plaga Helmut*; por. pol. ap. plaga.
- Pogorzelska:** *Pogorzelska Helga*; por. Pogorzelski.
- Pogorzelski:** *Pogorzelski Bruno*; *Pogorzelski Georg*; por. pol. n. m. Pogorzałka, Pogorzel SHNO II, 40.
- Prawda:** *Prawda Alfred*; por. ap. pol. prawda.
- Przywara:** *Przywara Katarzyna*; por. ap. pol. przywara.
- Pukas:** *Pukas Dytlenda*; por. ap. pol. pukać.
- Rogowska:** *Rogowska Irmgard*; por. Rogowski.
- Rogowski:** *Rogowski Kurt*; por. pol. n. m. Rogów SG, SHNO II, 69.
- Sadowski:** *Sadowski Ewald*; por. pol. n. m. Sady, Sadowo SHNO II, 82.
- Sakowska:** *Sakowska Fryderyka*; por. Sakowski.
- Sakowski:** *Sakowski Eugeniusz Edward*; por. pol. n. m. Saki SHNO II, 83.
- Salamon:** *Salamon Jan*; *Salamon Lizelota*; por. im. bibl. Salomon.
- Sentek:** *Sentek Bernhard Horst*; *Sentek Trauta Eryka*; por. stpol. im. Sędko (: Sędziwój, Sędzimir) MaS 73; por. też n. m. Sętki (wieś w pow. radzyńskim) ŻliK.
- Sewczyk:** *Sewczyk Eryk*; por. ap. pol. szewc, szewczyk.
- Skowronek:** *Skowronek Trauta*; *Skowronek Zygfryd*; por. ap. pol. skowronek.
- Sokołowska:** *Sokołowska Halina*; por. Sokołowski.
- Sokołowski:** *Sokołowski Heinz*; por. pol. n. m. Sokoły, Sokołów SG, SHNO II, 106.
- Stawiński:** *Stawiński Teodor*; por. pol. n. m. Stawiski (pow. kolneński, woj. podlaskie) ŻliK.
- Stelmach:** *Stelmach Raymond*; por. ap. pol. stelmach, niem. Stellmacher 'kołodziej, stelmach' SNP.
- Stinka:** *Stinka Ewald*; *Stinka Reinhold*; por. ap. pol. stynka 'ryba, występująca w Bałtyku i jeziorach północnych', por. też ap. niem. stinken 'cuchnąć, wydawać zły zapach' SNP.
- Stotzek:** *Stotzek Hildeg Hedwig*; por. ap. pol. stok, stoczek.
- Szerello:** *Szerello Walter*; por. ap. pol. szary, por. też ap. niem. Scheren 'strzyżenie' SNP.
- Szerocka:** *Szerocka Katarzyna*; por. Szerocki.
- Szerocki:** *Szerocki Eryk*; por. ap. pol. szeroki, por. n. m. SzerokiBór (pow. piski, woj. warmińsko-mazurskie) ŻliK.
- Świdarska:** *Świdarska Gerda*; por. n. m. Świder, Świdry, Świderki (Łuków) SG, SHNO II 138; por. też ap. pol. świder.
- Waszk:** *Waszk Gertruda*; *Waszk Jan*; por. im. Waszko (: Iwan, Wasilij) SHNO II, 163.
- Waszkiewicz:** *Waszkiewicz Erna*; por. Waszk.
- Waszulewski:** *Waszulewski Artur*; por. im. Wasz, Waszul (: Iwan, Wasilij) MaI 249, por. n. m. Wasilewo SHNO II, 162.
- Wengoborska:** *Wengoborska Trauta*; por. Wengoborski (: n. m. Wengoborg – historyczna nazwa dzisiejszego Węgorzewa - woj. warmińsko-mazurskie) ŻliK.
- Wengorz:** *Wengorz Lidia Szarlota*; por. ap. pol. węgorz.
- Wilczek:** *Wilczek Walter*; por. ap. pol. wilk, wilczek.

Wojcieniuk: *Wojcieniuk Waldemar Horst*; por. im. Wojciech.

Woliński: *Woliński August*; por. pol. n. m. Wola, Wolin, Wolina SG, SHNO II, 181.

Zaborowski: *Zaborowski Reinhold*; por. pol. n. m. Zaborowo, Zaborów SG, SHNO II, 189.

Zalewska: *Zalewska Olga*; por. Zalewski.

Zalewski: *Zalewski Zygmunt*; por. ap. pol. zalew, n. top. typu Zalew Sulejowski ŻliK. **Zamoryn:** *Zamoryn Edyta*; por. n. os. Zamora (: ap. pol. zamorzyć, por. ros. zamorit' BTS) SJP.

Żbikowska: *Żbikowska Helga Ruta*; por. Żbikowski (: ap. pol. żbik 'drapieżnik z rodziny kotów', por. n. m. Żbików, dziś dzielnica Pruszkowa) ŻliK.

Żyła: *Żyła Helmut*; por. ap. pol. żyła.

Nazwiska pozostałe, hybrydalne oraz niejasne

Czylwik: *Czylwik Irmgard Waltraut*; *Czylwik Trauta*; podstawa niejasna.

Gryco: *Gryco Werner*; por. im. Gregorius, pol. Grzegorz, cerk. Grigorij SHNO 103.

Grygo: *Grygo Frycz*; *Grygo Ruta*; por. Gryco.

Kajka: *Kajka Waltrauta*;

por. im. niem i skand. Kai, Keie, spolsz. Kaj SeibV, BubK; por. też pol. n.m. Kajki SHNO 144.

Kalwajtis: *Kalwajtis Alicja*; por. ap. lit. kalvė 'kuźnia, kalviauti' 'trudnić się kowalstwem' LLKŻ.

Korobczenko: *Korobczenko Halina*; por. n.os. Korobka, Korobko (: ap. korobka 'pudło, pudełko') SW.

Laborge: *Laborge Aneliza*; *Laborge Edyta*; niejasne.

Monselewski: *Monselewski Henryk*; *Monselewski Otto*; niejasne, por. może niem. n. os. Monsees (fryzyjska forma od Manno (man) DudF 462.

Mostoła: *Mostoła Eryk*; *Mostoła Kurt*; por. n. m. Mostoły (niem. *Mostolten*), wieś położona w gm. ElkŻliK.

Naurath: *Naurath Willi*; por. czes. n. os. Navrat, Navratil DudF470.

Romota: *Romota Helga*; por. n. jeziora i n.m. Romoty, położone 10 km od Olecka ŻliK.

Podufał: *Podufał Ewa*; niejasne, por. n. top. Podufała Turnia, Podufała Baszta; może od pod + ufał, por. polskie nazwiska typu Wytrwał, Podrygał itp. ŻliK.

Sarzio: *Sarzio Alfred*; *Sarzio Gustaw*; por. prus. n. os. Sar, Saro, Sahr, Saare, Sarre Got 502.

Zestawienie dobitnie pokazuje przewagę nazwisk o polskich korzeniach. W zasobie nazwisk elczan z badanego okresu występuje też duża grupa nazwisk niemieckich oraz nieliczne nazwiska o podstawach litewskich, pruskich lub wschodniosłowiańskich. Przy wszystkich nazwiskach dominują jednak imiona typowe dla ludności niemieckiej lub wspólne dla wszystkich chrześcijan. Porównajmy wybrane zestawienia:

Nazwisko niemieckie + imię

Becker: *Lotar*;

Bernotat: *Zygfryd*;

Bromberg: *Horst*;

Donder: *Trauta*;

Kurt: *Ulryk Adalbert, Werner Gerhard*;

Leimann: *Gertruda, Gotthard, Hildegard, Horst, Zygfryd*;

Schmidt: *Eryka, Hildegarda, Trauta*;

Tregel: *Hildegarda*;

Wolf: *Wili*;

Worm: *Irma, Karol Heinz*;

nazwisko polskie + imię

Bondzio: *Elfryda, Ilza, Lizelota, Otto;*
Ćwikła: *Dytmar Georg, Ulryk;*
Krazowska: *Hildegard;*
Kullik: *Erwin; Hildegard;*
Plaga: *Helmut;*
Rogowska: *Irmgard; Skowronek:* *Trauta, Zygfryd;*
Sokołowski: *Heinz;*
Wojcieniuk: *Waldemar Horst;*
Zaborowski: *Reinhold*
Żbikowska: *Helga Ruta;*
Żyła: *Helmut;*

nazwisko inne + imię

Czyłwik: *Irmgard Waltraut, Trauta;*
Gryco: *Werner;*
Grygo: *Frycz, Ruta;*
Kajka: *Waltrauta;*
Kalwajtis: *Alicja;*
Korobczenko: *Halina;*
Laborge: *Aneliza, Edyta;*
Monselewski: *Henryk, Otto;*
Mostoła: *Eryk, Kurt;*
Naurath: *Willi;*
Sarzio: *Alfred, Gustaw.*

Zdarza się przy niemieckim nazwisku spolszczone imię: **Liedig:** *(Jan) Ernest;* **Moryc:** *Irena; Janusz; Karol* i inne, nie jest to jednak częste zjawisko. Polskie lub spolszczone imiona częściej pojawiają się przy nazwiskach polskiego pochodzenia: **Babik:** *Jadwiga;* **Jurczyk:** *Elżbieta;* **Przywara:** *Katarzyna* i in. nie tworzą one jednak dominującej grupy. Nie ulega wątpliwości, że to wyznanie wytyczało kierunek nominacji przy chrzcie, język ojczysty natomiast w większym stopniu utrwał się w nazwisku. Chociaż imiona pochodzenia niemieckiego często spolszczano, jednak zasób ich niezbicie dowodzi o wpływie kultury protestanckiej na wybór imienia. Ludność mazurska przejęła wyznanie i ukształtowaną na jego podstawie kulturę nazewniczą, jednak posługując się nazwiskiem ukształtowanym w języku swoich przodków nie zerwała całkowicie więzi z kulturą polską. Taka częściowa akulturacja nie pozwalała na pełną asymilację. Posługując się w swoim środowisku gwarą mazurską Mazurzy nie stali się Niemcami, zerwana więź z polską kulturą katolicką nie pozwalała też w pełni utożsamiać się z Polakami. Wśród jednych i drugich czuli się obco. Dla jednych i dla drugich też byli obcy.

Niemcom przeszkadzało polskie pochodzenie, o czym przypominało nazwisko, zaś katolickim Polakom – wiara protestancka, na którą wskazywało imię. To dlatego

„Dziecko z mazurskiej rodziny Prus Wschodnich” – Edward Małek – pyta „Gdzie jest moja Ojczyzna?” i tęskni za taką Ojczyzną, w której nie czułby się wyobcowany.

Bibliografia

- BTS – *Bolšojtolkovoj slovar' russkogo jazyka*, pod red. S.A. Kuznecova, Sankt-Peterburg 2000.
- BubK – Bubak J., *Księga naszych imion*, Wrocław – Warszawa – Kraków 1993.
- Dem – Demčuk M. O., *Slovjanski avtochtonni osobovi vlasni imena v pobuti ukrajinciv XVI-XVII st.*, Kyjiv 1988.
- DudF – *Duden: Familiennamen Herkunft und Bedeutung*, Bearbeitet von Rosa und Volker Kohlheim, Mannheim – Leipzig – Wien – Zürich 2000.
- Got – Gottschald M., *Deutsche Namenkunde*, Berlin 1954.
- HSBM – *Historyčny słownik belaruskaj movy*, t. I-XII, Minsk 1982–1993.
- LLKŽ – Kalėda A., Kalėdienė B., Niedzviecka M., *Lietuvių-lenkų kalbų žodinas / Słownik litewsko-polski*, Vilnius 1991.
- MaII – MalecM., *Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce*, Kraków 1994.
- RymN – Rymut K., *Nazwiska Polaków*, Kraków 1991.
- SeibV – Seibicke W., *Vornamen*, Wiesbaden 1977.
- SG – *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. I-XV, Warszawa 1880–1902.
- SGP – Karłowicz J., *Słownik gwar polskich*, t. I-VI, Kraków 1900-1911.
- SHNO – Abramowicz Z., Citko L., Dacewicz L., *Słownik historycznych nazw osobowych Białostoczczyzny (XV-XVII w.)*, t. I-II, Białystok 1997–1998.
- SJP – *Słownik języka polskiego*, pod red. M. Szymczaka, t. I-III, Warszawa 1992.
- SNP – Piprek J., Ippoldt J., *Wielki słownik niemiecko-polski*, t. I-II, wyd. XVI, Warszawa 2000.
- SW – Karłowicz J., Kryński A., Niedźwiecki W., *Słownik języka polskiego*, tzw. warszawski, t. I-VIII, Warszawa 1900-1927.
- TBSM – *Tłumačalny słownik belaruskaj movy*, t. I-V, Minsk 1977-1983.
- ŻIiK – Źródła internetowe i kartograficzne:
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Niemieckie_nazwy_polskich_miejscowo%C5%9Bci, dostęp 14.10.16.
- <http://www.mapasamochodowa.com.pl/>, dostęp 14.10.16.
- *Mapa samochodowa Polski*, opr. A. Nadstawna, P. Wójcik, wyd. Demart SA, Warszawa 2013.

Pozostałe skróty

ap.– apelatyw	niem. – niemiecki
bibl.– biblijne	pol. – polski
brus.– białoruski	por. – porównaj

cerk. – cerkiewny	pow. – powiat
czesk. – czeski	prus. – pruski
f. – forma	ros. – rosyjski
gm. – gmina	skand. – skandynawski
gw. – gwarowy	słow. – słowiański
im. – imię	spolszcz. – spolszczony
m. – męski	stbrus. – starobiałoruski
ż. – żeński	stpol. – staropolski
in. – inny	śdn. – środkowo-dolno-niemiecki
lit. – litewski	śgn. – środkowo-górno-niemiecki
n. – nazwa	woj. – województwo
n. m. – nazwa miejscowa	zdr. im. – zdrobniałe imię
n. os. – nazwa osobowa	
n. top. – nazwa toponimiczna	

Zofia Abramowicz
University of Białystok

CONFESSION AND NATIONAL IDENTITY IN THE LIGHT OF THE ANTRONOMY OF PROTESTANTS IN EŁK

Summary

An analysis of the antroponymy of Protestants in Ełk is the starting point for research on the national consciousness of this population. The set of names and their phonetic and graphic forms confirm the fact that the decisive influence on the choice of the Christian name was confession. Protestants in Ełk chose names from the Germanic name repertory. The last name was, however, formed in the language used by the ethnic group: the population of German descent used a genetically German name, while the Masurians used a genetically Polish one. In the light of antroponymy, the confession (name) bound Masurians with the German culture, while the language (surname) – with the Polish one. Hence, there is a problem with determining the national identity of Masurians, who felt alien in both homelands, because they were neither accepted by Germans (because of their origin) nor by Poles (because of their religion).

Keywords: antroponymy, Methodists, parish in Ełk, Masuria, first name and surname.